

2021-09-23

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

A2021/01560

Remiss: Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen (Ds 2021:24)

Bakgrund

Sveriges a-kassor har getts möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen. Författningsförslaget i promemorian innehåller ändringar i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring som föreslås i SOU 2020:37.

Inledande synpunkter

Sveriges a-kassor är på det stora hela positiv till att förvaltningslagen (2017:900) föreslås tillämpas för handläggningen hos en a-kassa av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring och för överklagande av beslut i sådana ärenden¹. Även om a-kassorna inte har haft någon i lag stadgad skyldighet att följa förvaltningslagen tillämpar de sedan ett flertal år flera bestämmelser i förvaltningslagen vid handläggningen av ersättningsärenden. JO har också uttalat att ett antal principer i förvaltningslagen gäller för a-kassorna i deras myndighetsutövande verksamhet. För a-kassornas del skulle det därför inte bli någon omfattande omställning att tillämpa förvaltningslagen och det kan utifrån den rättsutveckling som skett snarast ses som ett naturligt steg att ta. För de som ansöker om arbetslöshetsersättning blir det också tydligare vad de kan förvänta sig av handläggningen och vid kontakterna med a-kassan. Även för handläggarna underlättar det att det blir uttalat att förvaltningslagen gäller vid handläggningen av ersättningsärenden. Den osäkerhet som uppstår när det inte är klart uttalat om en bestämmelse gäller eller inte undviks härmed.

Hur ska a-kassorna se på förvaltningslagen i medlemsärenden?

Förutom lagen om arbetslöshetsförsäkring har arbetslöshetskassorna i sin verksamhet även att förhålla sig till lagen om arbetslöshetskassor (1997:239). I den lagen finns

¹ I promemorian under rubriken Sammanfattning s.5 anges att förslaget avser den nuvarande lagen om arbetslöshetsförsäkring (1997:238), Sveriges a-kassor utgår från att det egentligen avses den lag som föreslås i betänkandet SOU 2020:37.

exempelvis bestämmelser om att en medlem under vissa förhållanden kan uteslutas ur en a-kassa (37 §). Förslaget att tillämpa förvaltningslagen omfattar dock inte handläggning av ärenden enligt lagen om arbetslöshetskassor. Sveriges a-kassor anser att det inte förefaller ändamålsenligt att ha olika krav på rättssäkerhet och förutsebarhet i handläggningen av a-kassans, i det här fallet, sanktionsärenden beroende på vilken lag² som a-kassan har att tillämpa. Sveriges a-kassor vill därför peka på vikten av att förvaltningslagens tillämplighet i a-kassornas myndighetsutövande verksamhet enligt lagen om arbetslöshetskassor behöver utredas.

Åtgärder om handläggningen försenas

I 12 § förvaltningslagen finns en bestämmelse som anger att en part under vissa förutsättningar kan begära att myndigheten ska avgöra ärendet om det inte har avgjorts inom sex månader.

För a-kassornas vidkommande är det en ny bestämmelse att förhålla sig till. Såvitt Sveriges a-kassor bedömer kommer regeln i realiteten endast att träffa sådana ärenden där handläggningen blivit försenad, antingen till följd av den enskildes agerande, eller där a-kassorna är beroende av uppgifter från utländska myndigheter.

Tolk och översättning

Sveriges a-kassor anser att det är viktigt, ur ett rättssäkerhetsperspektiv och mot bakgrund av a-kassans serviceskyldighet, att de som kommer i kontakt med a-kassorna vid behov ges möjlighet till tolk och översättning. Den möjligheten erbjuder a-kassorna redan idag. Sveriges a-kassor vill i detta sammanhang påpeka att behov av att erbjuda tolk och översättning skiljer sig åt mellan a-kassorna. Det innebär att bestämmelsen kan komma att påverka vissa a-kassor mer än andra.

Ändring av beslut

I betänkandet ”Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen”, SOU 2020:37 föreslogs bestämmelser om ändring som anpassats till motsvarande bestämmelser i förvaltningslagen (37–39 §§). Det innebär att ändring inte längre ska kunna göras till den enskildes nackdel. Sveriges a-kassor har i sitt yttrande över betänkandet beskrivit de utmaningar a-kassorna står inför. De frågor Sveriges a-kassor ställde i betänkandet är fortfarande giltiga.

” Sveriges a-kassor konstaterar att det nuvarande regelverket gällande ändring av beslut på det stora hela fungerar bra. Utifrån utredningens övriga förslag om en ny ansökningsprocess och de förtydliganden som görs gällande denna uppstår frågor om hur man ska se på de olika beslut som en a-kassa framöver kan komma att fatta i ett ersättningsärende och hur de står sig i förhållande

² Se 46 § lagen om arbetslöshetsförsäkring (1997:238) en sökande kan fränkännas rätt till ersättning.

till rättelse- och ändringsinstitutet. Vi anser att det exempelvis kan behöva tydliggöras hur man ska se på de föreslagna reglerna om ändring i förhållande till de grundläggande beslut som a-kassorna fattar, exempelvis om att tilldela den enskilde en ersättningsperiod med ett visst antal dagar. Är det till exempel meningen att ett inledande felaktigt beslut från a-kassan om att tilldela en ersättningssökande en period om 300 ersättningsdagar trots att han eller hon rätteligen endast skulle tilldelats en period om 100 ersättningsdagar inte ska kunna rättas? Eller ska begränsningen i möjligheten till rättelse snarare kopplas till varje enskilt månadsbeslut och således innebära ett förbud för att ändra ett redan utbetalt månadsbelopp, men att möjligheten däremot finns för att ändra felaktigheter i det grundläggande beslutet vid kommande månadsprövningar? Det finns vidare anledning att i detta sammanhang utreda nu gällande regelverk om återbetalning av statsbidrag”.

Enligt Sveriges a-kassors mening kan svaret på de ovan ställda frågorna (och tillhöriga följdfrågor) medföra att lagstiftaren bör se över möjligheten att, i likhet med vad som gäller inom delar av socialförsäkringsområdet, även särreglera rättelse- och ändringsinstitutet inom arbetslöshetsförsäkringen. Detta för att minska risken för att felaktig ersättning utgår till enskilda individer.

Övergångsbestämmelser

Såvitt Sveriges a-kassor förstår ska tidpunkten för när förvaltningslagen ska börja tillämpas kopplas ihop med införandet av den nya arbetslöshetsförsäkringen. Sveriges a-kassor har i sitt yttrande avseende betänkandet ”Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen”, SOU 2020:37 kommenterat att de föreslagna övergångsbestämmelserna behöver ses över. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023, men äldre bestämmelser kommer att gälla för den som vid ikraftträdandet har en pågående ersättningsperiod. Sveriges a-kassor vill återigen uppmärksamma att det innebär att två regelverk skulle komma att tillämpas parallellt under lång tid och där tillämpningen av förvaltningslagen uttryckligen knyts till den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring. Det kommer att leda till såväl administrativa problem som höga administrationskostnader för a-kassorna och vissa andra aktörer.

Handläggningsregler i EU-rätten

Även om EU-rätten i allmänhet inte ställer några krav på den svenska förvaltningsproceduren finns det i förordning (EG) 883 /2004 och tillhörande tillämpningsförförordning (EG) 987/2009 vissa handläggningsregler som a-kassorna ska tillämpa.

Med vänlig hälsning

Sveriges a-kassor

Harald Petersson
Ordförande